

Afschaffing van de derogatie is niet per se een zegen voor de waterkwaliteit

Eind 2022 besloot de Europese Commissie de derogatieregeling voor het uitrijden van mest door de Nederlandse landbouwsector vanaf 2023 af te bouwen. Tegelijkertijd krijgt de landbouw te maken met aanvullende Europese maatregelen die zijn gericht op vermindering van de negatieve milieu-invloed van de sector. Op het eerste oog is dat voor de waterkwaliteit natuurlijk prachtig nieuws. Maar, zo waarschuwen deskundigen in een Stowa-rapport, de agrarische sector zoekt en vindt alternatieve manieren om met de huidige mestproductie om te gaan. Wat hebben die voor gevolgen voor de waterkwaliteit? Stowa, het kenniscentrum voor waterbeheer, bracht de mogelijke voor- en nadelen van het afschaffen van de derogatie in beeld.

tekst Geert van Duinhoven (redacteur Vakblad)

> In de zogenaamde derogatiebeschikking van de Europese Commissie van eind 2022 wordt aangegeven aan welke nieuwe verplichtingen alle boeren in Nederland moeten voldoen. Deze maatregelen zijn bedoeld om de uit- en afspoeling van stikstof en fosfor te verlagen en hebben een grote invloed op de landbouwpraktijk. Het gaat om vier maatregelen:

- 1) een verlaging van de hoeveelheid stikstof en fosfaat in dierlijke mest die mag worden geproduceerd,
- 2) een verlaging van de hoeveelheid dierlijke mest die mag worden toegediend per perceel, waarbij de verplichting voor een minimaal areaal permanent grasland en het verbod op het gebruik van fosfaatkunstmest vervalt,
- 3) de aanwijzing van met nutriënten verontreinigde gebieden en een verlaging van de bemesting met 20 procent in deze gebieden,
- 4) een verplichting voor het toepassen van een mestvrije zone (bufferstrook) langs alle waterlopen.

Het effect op de waterkwaliteit zal sterk samenhangen met de manier waarop boeren de maatregelen implementeren binnen hun bedrijfsvoering.

De intentie van de maatregelen lijkt duidelijk. En het zou natuurlijk allemaal positief kunnen uitpakken. Maar in het Stowa-rapport *De invloed van de aangescherpte mestwetgeving op de grond- en oppervlaktewater* waarschuwen de deskundigen voor enkele mogelijke negatieve gevolgen. Gevolgen waar de waterkwaliteit niet beter, maar juist direct of indirect slechter van zou kunnen worden:

- 1) een stijging van de kosten voor mestafzet en daardoor het risico op fraude,
- 2) een grotere inzet van dierlijke mest (in plaats van kunstmest) op bouwland en natuurlijk beheerde percelen,
- 3) een mogelijke stijging van het gebruik van kunstmest,
- 4) een beperkte verbetering van de bodemkwaliteit op een klein deel bouwlandpercelen,
- 5) een generieke verslechtering van de bodemkwaliteit voor koolstof, stikstof en fosfor op alle percelen,
- 6) een groter risico op dalende opbrengsten en gewaskwaliteit, resulterend in een hoger stikstofoverschot in de bodem en hogere verliezen,
- 7) een verschuiving in landgebruik als permanent grasland wordt omgezet naar tijdelijk grasland en uitspoelingsgevoelige teelten,
- 8) een aanpassing van de grootte van landbouwpercelen,
- 9) een toename van de onkruiddruk in slecht beheerde teeltvrije zones,
- 10) de inzet van maatregelen die weinig tot geen verbetering leiden in de ecologische waterdoelen.

De afschaffing van de derogatie heeft zo gezien ook reële risico's voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het zou door de reactie in de landbouw uiteindelijk kunnen leiden tot een hoger risico op uit- en afspoeling van stikstof. Ook zouden boeren misschien minder geneigd zijn om op vrijwillige basis aan een goede landbouwpraktijk te blijven werken of om vrijwillig maatregelen te nemen voor een goede waterkwaliteit. Ook zouden boeren misschien juist wel eens meer gaan inzetten op gewasbeschermingsmiddelen met ook weer meer uitspoeling naar het water als gevolg. Overigens vertellen de opstellers van het rapport er wel bij dat in deze studie de mogelijke risico's beschrijft, waarbij het daadwerkelijk voorkomen van deze effecten en de gevolgen daarvan voor de waterkwaliteit samenhangen met hoe de agrarische praktijk om zal gaan met de verplichtingen vanuit de derogatiebeschikking.<

redactie@vakbladnbl.nl

Scan de QR-code voor het rapport:

